

Rekrytering av medicinare till forskning kräver tidigt engagemang

Amanuensprogram visar att tidig forskningsstart ger bättre resultat

JAN BORÉN, med dr, professor, ordförande, CMR; konsultläkare, enheten för klinisk kemi, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg

MARTIN ADIELS, tekn dr, forskare
YLVA WICKSTRÖM, medicine studerande, forskningsaktiv
SVEN-OLOF OLOFSSON, med dr, professor; hjärtmottagningen, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg

PONTUS BOSTRÖM, med dr, forskare; AT-läkare, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg
pontus@wlab.gu.se
samtliga Sahlgrenska Center for Cardiovascular and Metabolic Research (CMR), Wallenberglaboratoriet, Sahlgrenska akademien, Göteborg

De senaste decennierna har andelen medicinare som genomgår forskarutbildning minskat drastiskt, och noggranna studier visar också att forskningsaktiviteten hos kliniskt verksam doktorander är anmärkningsvärt låg [1]. Parallellt har det uppstått en närmast akut brist på medicinare vid de prekliniska institutionerna, där ämneskompetenta lärare till läkarprogrammet blivit en bristvara. Detta har lyfts fram inte minst i Olle Stendahls nyligen publicerade utredning om den kliniska forskningen [2].

Konsekvenserna för sjukvård, akademi och framför allt klinisk forskning har blivit uppenbara, och olika strategiska satsningar har genomförts för att attrahera medicinare till forskning. Satsningarna är dock sällan gjorda på empirisk grund, och noggranna utvärderingar görs sparsamt.

Bristande intresse från medicinare har föreslagits vara en faktor som förklarar nedgången i rekrytering. För att skapa riktiga faktaunderlag initierade vi därför 2006 ett s k amanuensprogram för rekrytering av läkarstudenter. Vårt amanuensprogram inrättades med tydliga krav på såväl forskargrupp som amanuens. Bra projekt i starka forskarmiljöer valdes ut med krav på tät handledning, både teoretisk och praktisk.

Läkarstudenterna fick fritt välja projekt och förband sig till engagemang motsvarande ca 20 timmar/vecka utöver seminarieverksamhet varje vecka lunchtid.

Programmet blev en succé med över tre gånger så många sökande som platser, och det beskrevs i Läkartidningen 2007 [3].

»... de studenter som engagerat sig tidigt hade mer långsiktiga mål med sin forskning och mer konkreta planer på att genomföra forskarutbildning.«

Slutsatsen blev att det finns en stor skara medicinare med starkt forskningsintresse, och vi kunde helt förkasta tanken om ointresse från medicinare.

METODER

Vi har nu drivit programmet i över 3 år och har kunnat utvärdera utfallet. Detta har gjorts genom längre intervjuer med 8 av 38 amanuenser (från både kliniska och prekliniska terminer) och genom en kortare enkät till samtliga amanuenser med följande frågor:

- Ägnar du dig åt forskning >5 timmar per vecka i dag?
- Är du författare på ett originalarbete i peer review-granskad tidskrift?
- Har du ambition att ägna dig åt forskning i ditt yrkesliv?

Utöver karakterisering av de läkarstudenter som ingick i programmet, ställde vi samma frågor till en kontrollgrupp av alla läkarstudenter på termin 8 för att få en uppfattning om hur programmet påverkat den totala forskningsaktiviteten.

RESULTAT

Sex av 37 studenter i amanuensprogrammet svarade inte på enkäten (16 procent), eftersom de inte gick att nå. Studenterna grupperades efter den termin de studerade på vid starttillfället, och alla terminer utom termin 1 fanns representerade. Fördelningen av studenter mellan terminerna redovisas i Figur 1.

Nio studenter (29 procent) uppgav att de ägnade minst 5 timmar i veckan åt forskning, och 16 studenter (52 procent) uppgav att de var författare i en referentgranskad originaltidskrift. Slutligen uppgav 25 studenter (81 procent) att de hade som ambition att ägna sig åt forskning i sin framtida karriär.

Vid de intervjuer som genomfördes framkom en tydlig skillnad i långsiktigt forskningsintresse mellan de studenter som börjat programmet tidigt jämfört med dem som börjat senare i utbildningen. Vår uppfattning var att de studenter som engagerat sig tidigt hade mer långsiktiga mål med sin forskning och mer konkreta planer på att genomföra en forskarutbildning. För att undersöka detta objektivt indelade vi enkätsvaren i studenter på prekliniska terminer (termin 5 eller tidigare) och kliniska terminer (senare än termin 5). Figur 2 redovisar hur studenter på prekliniska respektive prekliniska terminer svarat på enkätfrågorna.

Vi undersökte också en kontrollgrupp avseende forskningsaktivitet och intresse. Denna bestod av samtliga läkarstudenter

SAMMANFATTAT

Strategiska satsningar krävs för att säkra återväxten av forskande medicinare.

Resultat från vårt amanuensprogram visar på ett stort intresse från studenter och goda resultat efter 3 år avse-

ende publikationer, aktivitet och forskningsintresse för framtiden.

De studenter som påbörjar sitt forskningsengagemang tidigt i utbildningen har större sannolikhet att lyckas.

ter vid termin 8, Sahlgrenska akademien, Göteborg, som inte ingått i amanuensprogrammet. Totalt 72 procent svarade på enkäten, som redovisas i Figur 3; deltagare i amanuensprogrammet uppvisar betydligt högre forskningsaktivitet än de som aldrig deltagit.

DISKUSSION

Att påbörja ett forskningsengagemang under medicinstuderna som amanuens är ingen ny företeelse. I själva verket var detta fram till 1980-talets mitt ett naturligt sätt att rekrytera medicinare, och många av dagens starka forskningsledare började som amanuenser under de prekliniska terminerna. Vi ser det som viktigt att denna väg fortfarande står öppen för intresserade medicinare, och vi har visat att ett strukturerat program kan ge den effekten.

Det är ett stort engagemang för läkarstudenter att påbörja forskning; ofta innebär det en initial »tröskel« att ta sig över – dvs en period där man ännu inte uppfattar de positiva sidorna med forskningen. Vår erfarenhet från amanuensprogrammet i Göteborg är att denna initiala fas blir svårare att överkomma ju senare i utbildningen amanuenserna börjar forska. De hinner därför inte börja uppskatta positiva sidor av forskning förrän krävande kliniska kurser och AT-tjänstgöring upptar all tid. Våra enkätdata (Figur 2) stödjer denna uppfattning.

En alternativ förklaring kan vara att alla studenter, oavsett när de påbörjat forskning, minskar sin aktivitet och sitt intresse vid de senare terminerna, något som våra intervjuer dock talar starkt emot. Tvärtom har vi i programmet flera engagerade, lovande studenter som vill ägna en huvuddel av sin karriär helt åt forskning, och vi lägger stor vikt vid att tydliggöra karriärvägar med kombinerad forskning och klinik.

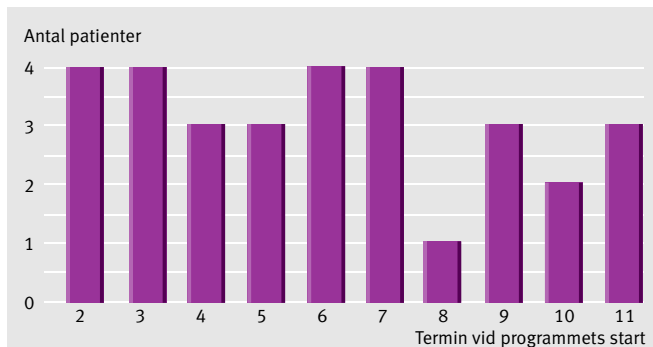
I ett försök att värdera forskningsaktiviteten hos de studenter som inte deltog i programmet analyserade vi också en kontrollgrupp av läkarstudenter. Jämförelsen, som redovisas i Figur 3, visar tydligt att forskningsaktiviteten är betydligt högre bland de studenter som varit aktiva i programmet.

Vi kan i denna studie inte utesluta att »selection bias« till viss del kan förklara de stora skillnader vi ser i forskningsaktivitet mellan grupperna. Med andra ord finns det en möjlighet att samtliga forskningsintresserade studenter engagerade sig i programmet vid starten, och att övriga inte skulle ha engagerat sig i forskning oavsett program. Detta är dock osannolikt, inte minst eftersom programmet hade betydligt fler sökande än antal platser. Skulle så vara fallet är vi dock stolta över att redan vid termin 2 ha erbjudit en strukturerad väg in i forskning för de intresserade studenterna.

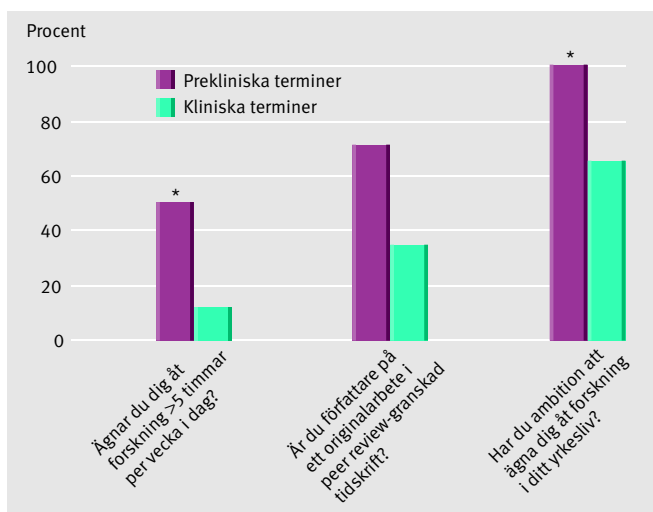
I diskussion med de studenter som engagerat sig i amanuensprogrammet framgår att tydliga karriärvägar är avgörande för fortsatt engagemang i akademivärlden. Det är enligt vår mening därför ytterst viktigt att underlätta kombinationen av klinik och forskning även på senare nivåer än grundutbildningen. Vi ser med stor förhoppning fram emot utökandet av sk forskar-AT-block i samband med att AT-tjänsterna närmast fördubblas i landet. Denna fråga bör prioriteras högt.

Vidare måste situationen för forskande läkare under ST-utbildning ständigt utvärderas. Olle Stendahls nyligen publice-

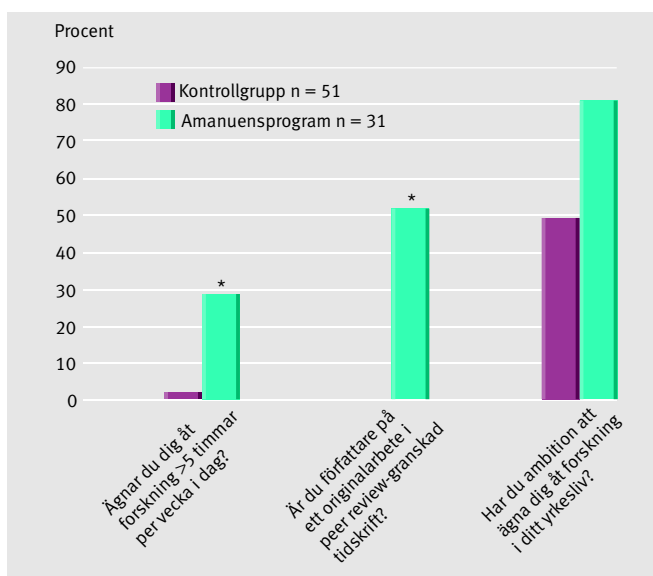
»Slutsatsen blev att det finns en stor skara medicinare med starkt forskningsintresse...«

Figur 1. Fördelning av studenter på de olika terminerna inom amanuensprogrammet.

Figur 2. Enkät svar, där andelen (procent) som svarat ja inom respektive grupp redovisas. * P < 0,05 med Fishers exakta test för signifikans.

Figur 3. Enkät svar jämförande amanuensprogrammets deltagare med referensgrupp, där andelen (procent) som svarat ja inom respektive grupp redovisas. * P < 0,05 med Fishers exakta test för signifikans.

rade utredning om den kliniska forskningen var ett viktigt startskott för att driva processen i rätt riktning [2].

Som ett komplement till det breda amanuensprogram som initierades 2006 startade vi för 1 år sedan ett nytt program inom de två SSF-centren vid Göteborgs universitet: Sahlgrenska Center for Cardiovascular and Metabolic Research (CMR) och The Mucosal Immunobiology and Vaccine Center (MI-VAC). I denna satsning har vi noga med hjälp av antagningsprov och strukturerade intervjuer selekterat fram sju studenter; målet är att i denna grupp lyfta fram framtidens forskningsledare. Vi är övertygade om att breda satsningar såväl som spetsinsatningar krävs för att säkra morgondagens forskande medicinare.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

Kommentera denna artikel på Lakartidningen.se

REFERENSER

1. Giglio D, Bergh N. Brist på tid och pengar hindrar läkarstuderande från att forska. *Lakartidningen*. 2008;105:1011-4.
2. Lövtrup M. Slutbetänkandet »Klinisk forskning – ett lyft för sjukvården«: Positiva reaktioner på Stendahls förslag. *Lakartidningen*. 2009;106:1346.
3. Boström P, Olofsson S, Borén J, Isaksson O. Amanuensprogram i Göteborg slår hål på myten om medicinstuderandes ointresse för forskning. *Lakartidningen*. 2007; 104:1627.

Specialerbjudande till Läkarförbundets medlemmar

Prenumerera på *Lakartidningens* nya populärvetenskapliga tidning **Hälsa & Vetenskap**. Medlemspris 99 kr inkl moms för fyra nummer. (159 kr)

Mejla din beställning till:
prenumeration@halsavetenskap.se
Uppge namn, postadress och medlemsnr/personnr.